

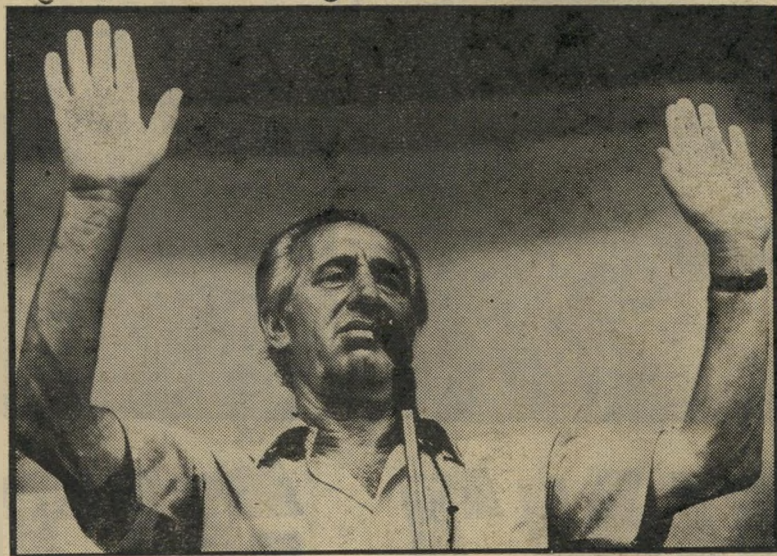
האם עוד יש לו סיכוי להגיע לשילטון?

● בשנות ה-50' עלה לגדולה כעוזרו וכיורשו המייעד של דויד בן-גוריון. "הזקן" עשה את הכל כדי לקדם אותו. כאשר כבר נראתה הדרך כסלולה, התמוטט שילטונו של בן-גוריון בפרשת-לבון. בן-גוריון התפטר והלך למיזבז. פרס נאלץ ללכת אחריו.

● ב-1965 נחלה רפ"י הישג זעום, הכניסה 10 חברים לכנסת. פרס היה הפעיל המרכזי, עבד ללא-לאות, הקים ובנה. אך כאשר נקראה רפ"י אל השילטון, ערב מילחמת ששת-הימים, היה זה משה דיין שקטף לבדו את כל הפירות. דיין הפך אליל תורני, פרס נשאר בצל, בלי מישרה. רק כעבור שנתיים זכה בתפקיד של שר זוטא בממשלת גולדה, אשר דיין היה הכוכב שלה.

● ב-1973, כאשר התמוטט דיין כמו פסל שנותן לרסיסים, היתה הדרך פנויה לפרס. אך לא הוא, אלא יצחק רבין הוצנח אל ראשות-הממשלה.

● במשך שלוש שנים חתר פרס בלי-מנוח תחת מעמדו של רבין, ולבסוף הצליח לשבור אותו. ברגע האחרון קיבל לידיו



● התרומית החדשה של הממ"ש, שחבריה חדלו מלקלל זה את זה ולהדליף השמצות הדדיות. באיחור רב, אך כנראה בעוד מועד, מציגה הממשלה חזות של גוף מלוכד, המתפקד כראוי. ממשלה, הנמצאת בשילטון בשעה ש-המצב נראה כמשביע-רצון, נהנית תמיד מיתרון רב. היא יכולה להשתמש במכר שירי השילטון כדי לזכות באהדה ובפירור סומת — כפי שהוכח שוב, באופן בולט, במיפגש-אופירה.

כל התהליכים האלה יכולים להסביר את ההתאוששות הרבה של הליכוד בחמשת החודשים האחרונים. מאוכזבי הליכוד תזרו אליו, הביקורת נחלשה ואף השתתקה. מכיוון שרוב בני-אדם הם שבויה-השיגרה, ונוטים להצביע בעד מי שהצביעו בעבר — אם אין סיבה חזקה מאוד המונעת זאת — יכול הליכוד לסמוך על הבסיס האלקטורלי הקודם שלו.

אם לא יקרה דבר שישו בשנתיים שבת השבועות הקרובים — זכך אין כיום כל סימן — יתכן כי יתן רונת הליכוד עוד יגברו. הכישרון

פרס - אחר-י-נגדאד

את ראשות-המפלגה, ובחירתו כראש-ה-ממשלה נראתה כבטוחה — כאשר אירע המהפך הגדול, וההישג נשמט מידי.

● מאז, במשך ארבע שנים, פעל פרס לשיקום מיפלגתו. שוב הגיע אל סף ה-מטרה. הסקרים הוכיחו כי ניצחון המערך בטוח לחלוטין, ושוב לא נותר, כביכול, אלא "לתפור את התליפות". והנה באה ההתאוששות המופלאה של הליכוד. ושוב נראה כאילו היעד המיוחל נעלם. האם זהו רק עניין של מזל רע? האם מזל רע כ-כך ממושך יכול להיות מיקרי?

יש העוסקים בפסיכולוגיה-בגרוש. הטועני גים כי יש לפרס יציר-שלה-הרס-עצמי, ו-שהוא עצמו שואף, בתת-הכרתו, שלא להצליח. יש המגלים בפרס ליקויים אחרים. אך עובדה היא כי פרס עומד עתה מול המיבחן הגדול ביותר שלו, כשסיכוייו להי-כשל הולכים וגדלים מדי יום. נדמה שבי-עיקבות ההפצצה של הכור ליד בגדאד הפך הכישלון כימעט ודאי.

אם ייכשל גם הפעם, יתכן מאוד ששוב לא תהיה לו תקומה כמנהיג מיפלגתו.

המסקנה, יש הסבורים שיש להסתיר את פרס, ולשים את הדגש על הצוות. אחד השידורים המעטים של המערך שהיו מוצי-לחים הציג את האלופים של המערך סביב שולחן, והראה שמיטב המומחים הביטחון-ניים נמצאים שם.

לעומת זאת טוענים אחרים כי אכסרד הוא להסתיר את ראשי-הרשימה, המועמד לראשות-הממ"ש שלה, אם יש בעייה, יש להתמודד עימה — להציג את פרס ולשכנע את מחסום אי-האמינות.

ואכן, השבוע הופיע פרס בטלוויזיה ב-נאו-מבחרות שעשה רושם חיובי. הדבר אשר על-ידי סיקרי-בוק מייד אחרי ה-שידור, אך מכאן עדיין רחוקה הדרך ל-השגת קולות. מול פני אריה תעמולתי ותק ומכשר כמו בגין.

בעייה נוספת היא אי-היכולת האירגונית של המערך. במאמץ התעמולתי של המערך עוסקת עתה בירוקרטיה עצומה, ללא כל הנהגה מרכזית יעילה. מנגנון אדיר עוסק במיגון עצום של תפקידים — טלוויזיה, רדיו, דוברות, חומר ככתב, הסברה בעל-פה, פעולה בשטח ועוד ועוד — ללא יד מרכזת. כל אבר פועל בנפרד, על דעת עצמו. ולא פעם ברוח הפוכה מזו של חלק אחר. יש הסבורים שגם בהעדר מסר פוליטי וכלכלי מרכזי, יכול היה המערך לגבש מסר מרכזי מסוג אחר.

המערך יכול היה לבוא אל הציבור ו-לאמר: היינו בשילטון זמן רב. בנינו הרבה מאוד דברים. אך היו לנו מחדלים, שגיאות, תופעות של שהיתות ובירוקרטיה. על כן סילק אותנו הציבור מן השילטון לפני ארבע שנים. הציבור צדק אז, אך בינתיים ישבנו באופוזיציה, ערכנו חשבון-נפש למדנו. עכשיו אנחנו הרבה יותר מוכשרים מאשר הליכוד. אנחנו מוכנים לתזור אל השילטון כשאנחנו מאושרים ומטוהרים, בעלי נסיון עשיר ובעלי רוח חדשה. הצרה היא שכיום אין המערך מסוגל עוד לאמץ לעצמו מסר כזה, מפני שזה מאוחר מדי.

רשימת-המועמדים של המערך, שאין בה פנים חדשות ומעניינות, סותרת אותו. ה-תעמולה של המערך עד כה סותרת אותו אף היא. ויתכן שסותר אותו גם אופיו של שימעון פרס.

גיבור טראגי

יש הרואים באופיו של פרס את שורש הרע. אידו היה לפרס עומק נפשי, יכוד היה להיות דמות טראגית. כי כל דרכו עד כה היא צירוף של כישל-לונות-ברגע-האחרון, מכות-ענייסי-ההצלחה.

בשום שטח אין המערך תוכנית אלטר-נטיבית סבירה, משכנעת ועיקבית, מול תוכנית הליכוד. בעוד שהליכוד יכול להור-פיע במערכה זו כגוף לאומני-קיצוני ש-הביא את השלום — וכך הוא יכול לאחוז בשני קצוות החבל — אין מסר של המערך. הגישה העיקרית שלו היא "גם אני".

המערך חושש מלנקוט עמדה אנטי-לאו-מנית, העלולה להרחיק ממנו גושי-בוחרים חשובים. הוא פוחד מלאמר דברים ברורים בעניין הפלסטיני ודבק ב"אופציה הידר-נית", שאינה משכנעת איש. התוכנית ה-כלכלית שלו מורכבת מסיסמות, שאינן משכנעות מול מעשי אידור. ביועדו ש-מחר יהיה עליו לרכוש את לב הדתיים, אין הוא יכול לצאת נגד הכפייה הדתית. אילו עמד בראש המערך מנהיג כארי-זמטי, יתכן שהיה מעז להציג לציבור קו-מדיני חדש ונועז, שהיה ביכולתו לשבות את הדמיון. יתכן שאיש כמו עזר וייצמן היה מסוגל לכך. פרס, שאין לו תכונות כאלה, העדיף לשחק מישחק זהיר, מבלי להסתכן במאומה. זה לא הספיק מול ה-התאוששות של בגין ואנשיו.

המצב האידיאולוגי והפסיכולוגי-גי אינו טובת המערך. מחדלי ה-המערך החמירו אותו.

סיבה אחרת טמונה במנטליות של ראשי המערך. אחרי שני דורות בשילטון, לא התרגלו עדיין לתפקד באופוזיציה, כשם כאנשי הליכוד לא התרגלו עדיין למעמדם בשילטון.

כך נוצר מצב פאראדוקסלי: המערך מנהיג את התעמולה שלו כאילו נמצא עדיין בשילטון, והלוי-כוד מנהיג את התעמולה שלו כאי-לו היה באופוזיציה, ומאשים את המערך במחדלים מפני ארבע שנים.

סיפר אחד מאנשי המערך: "כונסה ישי-בה לטיפול בבעייה מסיימת. באו מומחים מרשימים מאנשי המערך, דיברו והחליפו דיעות. זה היה דיון מעניין, עד שקם מישו ואמר: רבותי, אתם שוכחים ש-אינכם מנהלים את המדינה! הבעייה שלנו כרגע אינה להציע מדיניות לניהול ה-מדינה, אלא להציע קריהסברה להצגת נר-שא זה מטעם האופוזיציה בבחירות".

בעייה של אפי

הבעייה האישית של שימעון פרס לא נפתרה. זוהי בעייה של אמינות.

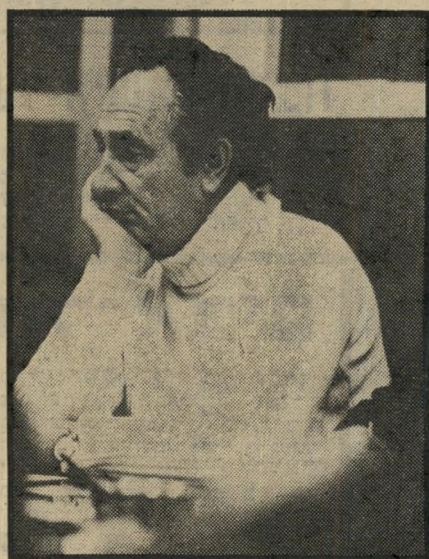
לפני ארבע שנים נוצח פרס בעימות הטלוויזיוני המכריע על-ידי בגין, שלא היה אז אלא מנהיג אופוזיציוני חסרי-הישגים. עתה, כשבגין מופיע כראש-הממ-שלה שניהל את המדינה ושהביא את ה-שלום, מצבו של פרס קשה שיבעתים. תועמלני המערך חלוקים בדיעותיהם על

העיקרי של בגין — דמגוגיה המו-צאת הד בלב החמונים — בא לידו גידוי מוא דווקא בתקופת-בחירות, ועל כן יש לו יתרון בוי-לט, נוסף.

המערך: אין מסר

אך פרשנים רבים אינם מסתפקים בהסברים, הרואים בליכוד לבדו את האחראי לשינוי המצב. מול הצלחתו של בגין עומד כישלונו של שימעון פרס. בעוד שהליכוד מתפקד כראוי, אין המערך מתפקד כלל.

הסימנים לכך רבים ומגוונים. מול תע-מולת הליכוד, שהיא פשוטה ותכליתית, בעלת קו מרכזי ברור, בולט העדרו של

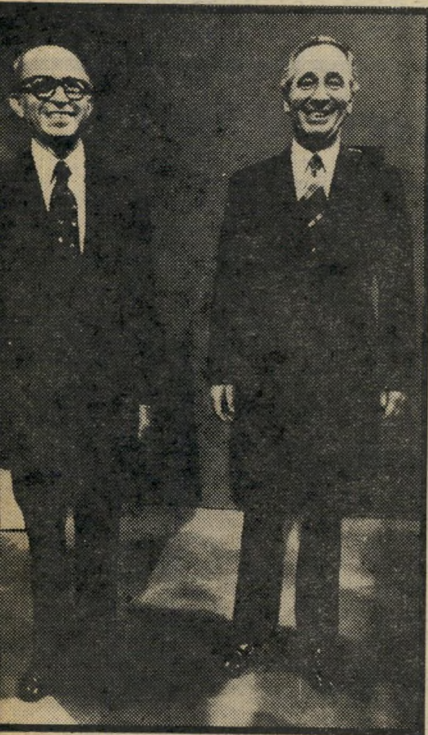


מועמד פרס

חזל רע או הרס עצמי?

קו כזה בתעמולת המערך. זו מתפזרת בכיוונים שונים, אין לה מסר מרכזי ברור, אין בה תנופה של דימוין. אנשי הליכוד אינם מוכשרים יותר או פחות מאשר אנשי המערך. הרמה של שתי הקבוצות שווה, בערך. אך במילחמת-התעמולה נכשל המערך.

יש לכך כמה סיבות פוליטיות-פסיכו-לוגיות יסודיות. קודם כל, למערך אין באמת מסר מרכזי. הוא לא הצליח לגבש מכה — זוהי, בני ספק, אשמתו העיקרית של שימעון פרס.



פרס ובגין בעימות 1977

תיקו או תבוסה?